

Изјава високог представника Валентина Инца поводом 21. годишњице Дејтонског мировног споразума

На сутрашњи дан прије двадесет и једну годину у Дејтону је парафиран Општи оквирни споразум за мир у Босни и Херцеговини. Четрнаестог децембра, споразум је потписан у Паризу. Они који су у то вријеме били овдје сјетиће се реакције грађана: јединствени осјећај који је испунио све када су схватили да је рат коначно завршен.

Споразумом је окончан рат и одржан мир. Нико не би требао подцјењивати или заборавити важност тога. Уставом БиХ, који је дио Дејтонског споразума, у члану 1. потврђен је правни континуитет Босне и Херцеговине: „Република Босна и Херцеговина, чије је званично име од сада ‘Босна и Херцеговина’, наставља своје правно постојање по међународном праву као држава, са унутрашњом структуром модификованом овим уставом, и са постојећим међународно признатим границама.“ Ово истичем јер у БиХ још увијек постоје политичке снаге које 21 годину након Дејтона скоро свакодневно шире своју ревизионистичку интерпретацију Дејтона која је у очигледној супротности са овим чланом Устава БиХ.

Као дио процеса провођења мира, заснованог на Дејтонском мировном споразуму и уз позитивно учешће ентитета и политичких странака из цијеле БиХ, у Босни и Херцеговини су успостављене бројне институције. Нажалост, већ неко вријеме поједини политички субјекти, који су и сами активно учествовали у стварању неких од институција на државном нивоу, сада причају о такозваном „правном насиљу“ и „наметању одлука“. Ништа од тога што говоре није истина. Институције на државном нивоу су успостављене у складу са Уставом БиХ.

Поносан сам што су ОХР и остатак међународне заједнице учествовали у том процесу који траје већ двадесет и једну годину. Политички субјекти у БиХ који су били дио тог процеса такође би требали бити поносни на то што су у одређеном тренутку смогли политичку снагу како би успоставили, између осталих, Оружане снаге БиХ, Државну агенцију за истраге и заштиту, Управу за индиректно опорезивање, Граничну полицију, те шест министарстава на државном нивоу. Посебно би требали бити поносни што су избјеглицама омогућили да врате своју имовину и обнове пријератне домове.

Прије двадесет година, као аустријски амбасадор у Босни и Херцеговини радио сам са људима који су улагали и посљедње атоме снаге како би земљу дигли на ноге. Сретао сам наставнике, докторе, таксисте, демобилисане војнике, мајке, очеве, њихову дјецу. Све што су они жељели било је да оставе трагедију иза себе, поправе штету и наставе са пристојним, нормалним животом.

Међународна заједница је препознала ово настојање и подржала провођење Дејтонског споразума са око пет милијарди долара намијењених обнови, што су пратили и други видови помоћи, а све у сврху подршке јавним службама, државној управи, пољопривредним и индустријским иницијативама те пројектима са циљем јачања улоге грађана.

Неки политички лидери – који су својевремено играли позитивну улогу – су, нажалост, у одређеном тренутку одлучили да се фокусирају на подјеле територије и моћи. Они виде Дејтонски споразум као шведски сто са којег би узели само оно што им одговара. Због тога морам јасно рећи да је Дејтонски споразум цјеловит документ, и сви његови дијелови су још увијек на снази. Оно што многи називају „изворни Дејтон“ у себи садржи, на примјер, и Анекс X (Канцеларија високог представника), као и Анекс VII (право на повратак у пријератне домове), или присуство страних судија у саставу Уставног суда БиХ. Дејтонски споразум садржи одредбе којима се омогућава грађанима Босне и Херцеговине, ако постоји минимум добре воље,

да изграде нормално европско друштво, са модерним, функционалним политичким и правосудним системима и системом социјалне заштите.

Данас се чини да у Босни и Херцеговини постоје двије политичке реалности. Прва реалност је настојање да се земља креће на путу ка Европској унији, што је позитивно и нешто што треба подржати. Друга реалност су негативни трендови који су почели у Републици Српској прије десет година, и сада се раширили и на ФБиХ.

Политичари у Босни и Херцеговини требају имати довољно мудрости да изаберу пут напријед, јер пут назад не може донијети ништа добро за грађане ове земље.